

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ

Незважаючи на те, що банки розвинутих країн працюють в інших економічних умовах, їх методи роботи можуть бути адаптовані до застосування і в нашій державі. В світовій банківській практиці велика увага приділяється оцінці і мінімізації кредитного ризику на рівні всього кредитного портфеля. Зарубіжні банки для оцінки кредитного ризику застосовують спеціальні методикі кредитного рейтингу, що становлять сукупність оцінних параметрів кредитоспроможності позичальника. Для них характерна комплексність і порівнянність усієї палітри факторів кредитного ризику.

Англійські клірингові банки здійснюють оцінку потенційного ризику неплатежу по кредиту із використанням методик «PARSEL» і «CAMPARI».

Методика «PARSEL» включає: P (Person) — інформація про потенційного позичальника, його репутація; A (Amount) — обґрунтування суми затребуваного кредиту; R (Repayment) — можливість погашення; S (Security) — оцінка забезпечення; E (Expediency) — доцільність кредиту; R (Remuneration) — винагорода банку (відсоткова ставка) за ризик надання кредиту.

Методика «CAMPARI» більш розширена в системі оцінки: C (Character) — репутація позичальника; A (Ability) — оцінка бізнесу позичальника; M (Means) — аналіз необхідності звертання за позичкою; P (Purpose) — ціль кредиту; A (Amount) — обґрунтування мети кредиту; R (Repayment) — можливість погашення; I (Insurance) — спосіб страхування кредитного ризику.

У практиці американських банків використовують «правило п'ятьох С»: 1C (customer's character) — репутація позичальника; 2C (capacity to pay) — фінансові можливості) — припускає аналіз доходів і витрат позичальника; 3C (capital) — капітал, майно; 4C (collateral) — забезпечення позики, достатність і якість застави; 5C (current business conditions and goodwill) — визначають діловий клімат у країні і впливають на становище банку і позичальника.

Цікавим є досвід зарубіжного банківського сектора із залучення до оцінки кредитного ризику незалежних рейтингових агентств. Рейтингове агентство має у своєму розпорядженні великий об'єм інформації і досвід створення неупереджених оцінок, у нього відсутня будь-яка зацікавленість, крім формування достовірної оцінки кредитного ризику банку.

Важливою формою контролю за якістю кредитного портфеля, що використовується західними банками, є аудиторська перевірка позик. Вона проводиться спеціальним відділом та відрізняється від контролю кредитного інспектора тим, що здійснюється негласно працівниками незалежних служб, які не пов'язані з кредитним відділом. Результати аудиторських перевірок відображаються в спеціальному звіті, що надається керівництву банку.

За кордоном поширені загалом такі методи управління ризиком, як продаж кредитів, сек'юритизація та скоринг.

Дуже поширеним є спосіб захисту від кредитного ризику через продаж кредитів. Банк, виходячи з проведеної ним оцінки кредитного портфеля, може продати певну частину наданих кредитів іншим інвесторам. За рахунок цієї операції банк має змогу повернути кошти, що були спрямовані у кредитні вкладення (повністю або частково). Ефект від здійснення таких операцій багатобічний. По-перше, за рахунок продажу активів з низькою прибутковістю звільняються ресурси для фінансування більш прибуткових активів; по-друге, таким чином зменшуються відповідні статті балансу банку (ті, що характеризують його діяльність не з кращого боку).

Однією із поширених у деяких країнах форм продажу банками своїх кредитних вкладень є так звана сек'юритизація кредитів. При здійсненні сек'юритизації банк пропонує для продажу не самі кредити, а цінні папери (фінансові вимоги), які були випущені під ці кредити.

В основному сек'юритизація застосовується до банківських кредитів, даючи можливість банкам передавати кредитний ризик іншим учасникам ринку — інвесторам, які купують цінні папери. Крім того, за допомогою сек'юритизації банк може здійснити трансферт ризику зміни відсоткової ставки та ризику дострокового погашення кредиту. Процес сек'юритизації дозволяє перемістити балансові активи банку за баланс, тобто є одним із видів позабалансової діяльності банку. Сек'юритизація активів знижує рівень ризикованості банку, покращує якість активів, дозволяє підвищити за інших рівних умов показники адекватності капіталу.

У США і Західній Європі при кредитуванні широко використовують скоринг. Кредитний скоринг — технологія, що використовується кредитно-фінансовими установами, для визначення та оцінки платоспроможності клієнтів. Початковим матеріалом для скорингу служить різноманітна інформація про минулих клієнтів, на основі якої за допомогою різних статистичних і нестатистичних методів класифікації прогнозують кредитоспроможність майбутніх позичальників. На даний момент більш прогресивною є тенденція індивідуального підходу до кожного клієнта при оцінці його кредитоспроможності.

Та найоптимальнішим, на нашу думку, є створення в Україні системи спеціалізованих кредитних бюро. Вивчення світового досвіду показало, що такі бюро створюють для того, щоб кредитор міг отримати інформацію про стан платоспроможності позичальника, порушення з його боку платіжної дисципліни і на її підставі оцінити ступінь ризику майбутньої угоди.

Аналіз зарубіжного досвіду розв'язання проблем недоброякісних кредитів комерційних банків свідчить, що усунення сумнівної заборгованості з балансів комерційних банків - справа складна і потребує виважених підходів. До того ж, досвід ряду країн із перехідною економікою (Чехія, Угорщина, Польща), що спромоглися суттєво зменшити обсяги безнадійної заборгованості у банківському секторі, доводить, що ефективна практична реалізація програм із поліпшення якості кредитних вкладень банків відбувалася за значної державної підтримки.

Таким чином, використання в українських банках зарубіжного досвіду вдосконалення управління кредитним ризиком має тривати шляхом створення комплексного механізму управління кредитними ризиками, дія якого полягає в страхуванні від імовірних, небажаних відхилень фактичних результатів від прогнозованих за допомогою фінансових інструментів, котрі застосовують у світовій практиці. На нашу думку, в Україні має бути створено незалежні надійні рейтингові агентства або системи кредитних бюро, які вже давно діють за кордоном, і ефективність яких доведена.